

Nya regler för grön omställning i Österbotten – så påverkas företag av upphandling, finansiering, cybersäkerhet och tillstånd i energiprojekt

Den gröna omställningen är inte längre en fråga enbart för de företag som är verksamma inom "hållbarhetsbranschen". Nya regelverk och processer påverkar hela näringslivet, oavsett bransch eller storlek. Detta påverkar hur företag upphandlar, finansierar investeringar, säkrar IT-miljön och planerar projekt som kräver tillstånd, och förändringarna skapar både utmaningar och möjligheter.

Konkret innebär detta att det krävs mer dokumentation och processer för uppföljning av såväl banker som kunder och fler hållbarhetskrav i upphandlingsanbuden. Samtidigt öppnar det upp för fler möjligheter att vinna affärer när företag kan visa mätbara resultat.

I den här artikeln kommer vi beskriva de nya regelverken som påverkar företagen i Österbotten i den gröna omställningen, som krav inom offentlig upphandling, hållbarhetskrav i företagslån, hantering av snabbspår för tillståndprocesser, och hur cybersäkerhetskraven även påverkar medelstora och små företag i hela leveranskedjan.

Dan Karlsson, partner, CEO
dan.karlsson@dkco-law.com

Dan är grundare till DKCO och biträder företagskunder och offentliga samfund med hög kompetens och lång erfarenhet. Hans specialexpertis är bolags- och affärsrätt, finansiering, företagsöverlåtelser, arbetsrätt samt offentlig upphandling.

Offentlig upphandling – ökade krav ger nya möjligheter

Offentliga upphandlingar premierar hållbarhet, såsom miljönytta och energieffektivitet, genom att använda livscykelkostnader som utvärderingskriterium. Det påverkar hela anbudet – från produktspecifikation till leverantörens egen kompetens.

Redan i marknadsdialogerna lyfts hållbarhetsfrågorna eftersom den upphandlande enheten då har möjlighet att utreda vilka miljökriterier som är realistiska att kräva. Deltagare i marknadsdialogen kan bidra med branschkunskap och visa upp realistiska lösningar som kan påverka hur miljökraven formuleras. Ett konkret exempel på detta är när DKCO biträdde en kund i upphandlingarna av transporttjänster. Detta ger helt enkelt möjlighet att forma upphandlingen så att den speglar marknadens faktiska förutsättningar.

I anbudsförfrågan kan miljöaspekter beaktas i tekniska och yrkesmässiga kvalifikationer. Detta görs genom att ställa krav på upphandlingsobjektets egenskaper, som exempelvis energieffektivitet och återvinningsbarhet. Upphandlingsenheten kan kräva certifieringar som ISO 14001, ISO 27001 och ISO 9001. Ytterligare kan även leverantörens referenser, personalens kompetens i miljöfrågor samt livscykelkostnadsberäkningar från anskaffning till avfallshantering påverka valet av anbudsgivare. Upphandlingar kan också delas upp i mindre delar enligt 75 § lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), vilket gynnar små och medelstora företag.

För att lyckas i upphandlingar bör man noggrant läsa hela upphandlingsdokumentationen, ställa frågor i tid, och kunna styrka påståenden med verifierbara bevis som certifikat, mätdata och referenser. Detta gör det enklare för upphandlaren att poängsätta anbudet genom att anpassa det till utvärderingskriterierna. I vårt arbete ser vi återkommande företag som går miste om enkla poäng på grund av vaga referenser, ofullständiga verifikat eller svar som inte motsvarar upphandlarens frågor.

Samarbete med kommuner och offentliga aktörer

Energieffektivitetsavtalet JETS 2026–2035 ersätter det tidigare KETS-avtalet. Det är ett nationellt och frivilligt samarbete mellan stat, kommuner, välfärdsområden och privata aktörer för att uppfylla nationella och EU-gemensamma energibesparingsmål. Avtalet ökar kravet på företag att kunna erbjuda mätbara energieffektiva lösningar. Det blir även viktigt att följa upp den faktiska prestandan efter leverans och på begäran kunna ge dokumentation eller certifikat som bevisar att energikraven uppfylls.

Fördelarna för de företag som ansluter sig är lättnader i vissa lagkrav, tillgång till rådgivning och nätverk, samt möjlighet att söka statligt stöd för investeringar och energikartläggningar samt ökad efterfrågan på teknik och effektiviseringslösningar. Förutom att bidra till miljömålen och stärka konkurrenskraften minskar kostnaderna genom effektivare energianvändning. Det finns även en betydande möjlighet för företag riktade mot exempelvis fastighetsägare inom offentliga sektorn att växa eftersom effektiviseringslösningar prioriteras strategiskt.

Grön finansiering – nya villkor även för traditionella företag

Finansieringslandskapet har förändrats snabbt. Banker och investerare ställer miljö- och hållbarhetsdata i standardavtal och traditionella kreditprocesser. EU:s taxonomi och principen "Do No Significant Harm" (DNSH) används vid kreditbedömningar. Detta gäller inte bara för projektfinansiering för till exempel vindkraft, utan även vanliga företagslån.

Låne- och kreditavtal innehåller nu klausuler om hur lånedelen får användas, vilka rapporteringskrav som gäller och vilka ESG-åtaganden som ska uppfyllas. Ett exempel från förhandlingsbordet är ett fall där klausulen ändrades från att lånet skulle användas i enlighet med låntagarens interna hållbarhetspolicy i stället skulle uppfylla EU:s taxonomi för hållbara investeringar. I det ändrade avtalet infördes även krav på att företaget kvartalsvis skulle leverera en hållbarhetsrapport.

För företag som vill delta i den gröna omställningen är det klokt att tidigt förhandla med banken om villkoren för finansieringen. Det handlar framför allt om att klargöra vad som räknas som en hållbar investering. Begreppet kan tolkas olika mellan banker, och därför är det viktigt att båda parter har en gemensam förståelse av vilka projekt som uppfyller hållbarhetskraven. Företaget bör också se till att rapporteringen blir tydlig och hanterlig. Det behöver framgå hur resultat mäts, hur ofta uppföljning sker och vad som gäller om något händer som ligger utanför företagets kontroll. En annan central punkt är rätten att rätta till eventuella brister. Företaget ska ha möjlighet att åtgärda fel innan banken inför sanktioner eller säger upp lånet. Detta är förhandlingsbart enligt 1 kap. 1 § räntelagen (633/1982) jämfört med allmänna avtalsrättsliga principer.

Utöver de förhandlingsbara punkterna är det avgörande att be om att få allt skriftligen, noggrant granska avtalsutkast och ifrågasätta vaga eller öppna formuleringar. Banken vill ha säkerhet, företaget behöver förutsägbarhet. Balansen mellan dessa intressen skapas allra bäst genom tydlighet i avtalet. Mera detaljer hittar du i vår artikel om [Grön finansiering och EU:s taxonomi – Byråkrati eller möjlighet](#).

Cybersäkerhet

Informations- och cybersäkerhet står högt på agendan i Europa, som varit tidigt ute och fortsätter att driva utvecklingen framåt. Med Cybersäkerhetsdirektivet NIS2 (direktiv (EU) 2022/2555) och cybersäkerhetslagen (1126/2023), som trädde i kraft våren 2025, höjs ambitionen ytterligare. Företag som omfattas är viktiga samhällssektorer, bland annat inom energi, transport och hälsa, men även underleverantörerna påverkas.

För att stärka cybersäkerheten behöver ett företag skaffa sig en tydlig bild av sina tjänster och IT-system, och förstå vilka säkerhetsrisker som kan hota verksamheten. Därefter kan företaget göra upp en kontinuitetsplan. Kontinuitetsplanering omfattar hela kedjan från förebyggande till återhämtning efter en säkerhetsincident. Det första steget är att ta fram säkerhetspolicys och utarbeta rutiner för eventuella säkerhetsincidenter. Informations- och cybersäkerhet är dock en färskvara och kräver ett kontinuerligt och strukturerat arbete. Direktivet kräver även att ledningen tar ett aktivt ansvar för säkerheten och behöver därför tas med i det dagliga säkerhetsarbetet. En annan viktig påminnelse är att prioritera kontinuerlig utbildning av personalens kunskaper i säkerhetsfrågor.

I avtalsförhandlingar ser vi att säkerhetsbilagor blivit standard. De innehåller vanligtvis tydliga säkerhetskrav, rätt att granska underleverantörer, krav på incidentrapportering enligt NIS2 och dokumenterad riskhantering. Bristande efterlevnad kan få betydande konsekvenser genom sanktionsavgifter på upp till 2 % av global årsomsättning eller 10 miljoner euro enligt artikel 34 i NIS2-direktivet. I värsta fall påverkas tillståndet att bedriva verksamhet. Vill du läsa mer om praktiska lösningar för oberoende utvärdering och visselblåsningstjänster – se vår [tjänst för visselblåsning och teknisk lösning](#).

Från kostnad till konkurrensfördel

Den gröna omställningen kan gå från kostnad till konkurrensfördel och tre viktiga saker är aktuella just nu: banker kräver ESG-data även för vanliga lån; snabbspår för tillståndprocesser hanteras effektivare; och cybersäkerhetskraven når ner till småföretag i leveranskedjorna. För företag gäller det att vara på alerten och inte vänta.

Reglerna skärps visserligen men det skapar en tydligare spelplan. De företag som kan möta kraven och visa fakta kommer vinna på de skärpta kraven. Det handlar alltså om att kunna visa miljödata, skapa robusta processer, säkra IT-miljöer och förhandla fram tydliga avtal. Det första steget är att kartlägga nuläget och identifiera vilka certifikat och data som saknas. Åtgärda identifierade brister systematiskt, bygg standardiserade arbetssätt för uppföljning och rapportering, och förhandla avtalsvillkor proaktivt i stället för att vänta tills banken skickar standardmallen.

För mera information, kontakta: dan.karlsson@dkco-law.com

